

زندگی‌نامه عبدالحی حبیبی

گردآورنده: م. اسماعیل پور

حبیبی، عبدالحی فرزند عبدالحق آخوندزاده، قندهار ۱۳۲۸ ق - کابل ۱۳۶۳ ش، شاعر، ادب پژوه و تاریخ نویس افغانی. حبیبی تحصیلات دبستانی را در قندهار به پایان برد. آنگاه به صورت غیررسمی به تحصیل دانش ها پرداخت و بر ادبیات و تاریخ و چند زبان خارجی چیرگی یافت. شماری از کارهایی که به عهده داشت از این قرار اند:

آموزگاری دبستان های قندهار (۱۳۰۴ ش)، معاونت و سپس سردبیری نشریه هفتگی طلوع افغان که انتشار آن از ۱۳۳۰ ش به زبان های فارسی و پشتو آغاز شده، سردبیری مجله کابل، به زبان پشتو، به مدت سه سال، ریاست انجمن پشتو، معاونت ریاست مستقل مطبوعات، مشاورت وزارت معارف، ریاست آموزش و پرورش قندهار، وکالت تجار افغانی در چمن - شهر مرزی میان قندهار و کویته - و نمایندگی مردم قندهار در مجلس شورای ملی.

وی از ۱۳۳۰ تا ۱۳۴۱ ش در پاکستان در تبعید به سر می برد. در ۱۳۴۵ ش به ریاست انجمن تاریخ افغانستان برگزیده شد و دانشنامه دکترا گرفت.

حبیبی در زمان حکومت کمونیست ها در افغانستان به ریاست اکادمی علوم برگزیده شد. وی به زبان های فارسی، پشتو، اردو، عربی و انگلیسی چیرگی داشت و نزدیک هشتاد عنوان کتاب به آن زبان ها نوشته است. افزون بر مقاله های ادبی، تاریخی و فرهنگی وی که در نشریات گوناگون چاپ شده، اشعار و آثار چاپ شده و نشده بسیاری از او به جا مانده است.

از آثارش:

مد و جزر افغانستان به فارسی که در ۱۳۰۸ ش نوشته شده؛ تصحیح و مقدمه اکبرنامه حمیدی کشمیری که در ۱۳۰۹ ش به فارسی نوشته شده؛ تاریخچه ادبیات پشتو به فارسی (قندهار، ۱۳۱۱ ش)؛ سردار مهردل خان

مشرقی شاعر قندهاری به فارسی (کابل، ۱۳۱۲ ش)؛ اشعار دیوان تیمورشاه افغان به فارسی (کابل، ۱۳۱۳ ش)؛ پیغام شهید که مثنوی به فارسی است (کابل، ۱۳۱۴ ش)؛ خودآموز یا معلم پشتو، با همکاری جمعی از نویسندگان در دو جلد (قندهار، ۱۳۱۴ ش)؛ محقق قندهاری که شرح احوال و آثار حبیب الله قندهاری به فارسی است (کابل، ۱۳۱۴ ش)؛ درددل که مثنوی به فارسی است و در ۱۳۱۶ ش نوشته شده؛ تصحیح مقدمه دیوان اشعار خوشحال خان ختک به زبان پشتو (قندهار، ۱۳۱۶ ش)؛ تصحیح و مقدمه دیوان عبدالقادر ختک به زبان پشتو (قندهار، ۱۳۱۷ ش)؛ افغانی و افغانیت که رساله ای به زبان پشتو است (قندهار، ۱۳۱۷ ش)؛ قاموس پشتو که معادل ده هزار واژه فارسی را به پشتو در بردارد، با مقدمه ای در واژه شناسی، با همکاری لعل محمد کاکر (قندهار، ۱۳۱۸ ش)؛ پیام عصر که مثنوی به فارسی است و در ۱۳۲۰ ش نوشته شده؛

جوانمردان و عیاران به فارسی (کابل، ۱۳۲۱ ش)؛ گنج پنهان که تصحیح و ترجمه فارسی پته خزانه، تذکره شعرای پشتو است (کابل، ۱۳۲۲ ش)؛ زرنج و احوال تاریخی آن به فارسی (کابل، ۱۳۲۳ ش)؛ تحقیقات را به پته خزانه به فارسی (کابل، ۱۳۲۴ ش)؛ تاریخ ادبیات پشتو از دوره

قبل از اسلام تا سال هزارم هجری به زبان پشتو در دو جلد (جلد یکم: کابل، ۱۳۲۴؛ جلد دوم: کابل، ۱۳۴۳ ش)؛ تحقیقات پشتو که ترجمه پشتو از دارمستتر فرانسوی با همکاری آقایان رشتیا و بینوا است (کابل، ۱۳۲۵ ش)؛ تحقیقات راجع به ترجمان البلاغة رادویانی به فارسی (کابل، ۱۳۳۰ ش)؛ مشاهیر ابدالی ها پیش از احمدشاه ابدالی که رساله ای به پشتو است (کابل، ۱۳۳۲ ش)؛ مورخان گمنام افغانستان به پشتو (کابل، ۱۳۳۳ ش)؛ خلیلی نامه که مثنوی فارسی است (پیشاور، ۱۳۳۴ ش)؛ روابط ادبی وادی سند با افغانستان به فارسی (کراچی، ۱۳۳۷ ش)؛ کتاب های گمشده تاریخ غزنویان (کراچی، ۱۳۳۸ ش)؛ تصحیح تاریخ تازه نوای معارک به فارسی (کراچی، ۱۳۳۹ ش)؛ تاریخ افغانستان در دوره تیموریان هند به فارسی (کابل، ۱۳۴۱ ش)؛ پشتو و لویکان غزنه که تحقیقی به زبان فارسی در تاریخ ادبیات پشتو و تاریخ غزنه است (کابل، ۱۳۴۲ ش)؛ زبان دوهزارسال قبل افغانستان که تحلیل کتیبه بغلان است (کابل، ۱۳۴۲ ش)؛ تصحیح طبقات ناصری اثر قاضی متهاج سراج جوزجانی، دو جلد (چاپ دوم، کابل، ۱۳۴۳ ش)؛ تاریخ معاصر افغانستان به فارسی، در دو جلد (جلد یکم: کابل، ۱۳۴۶ ش، جلد دوم: ۱۳۴۹ ش)؛ هفت کتیبه قدیم (کابل، ۱۳۴۸ ش)؛ یک تحقیق نوین در باره کابل شاهان (کابل ۱۳۴۸ ش)؛ رهنمای تاریخ افغانستان که فهرست کتاب های چاپی و خطی فارسی، عربی، اردو، ترکی و پشتو در باره تاریخ افغانستان در دو جلد است (جلد یکم: ۱۳۴۸ ش؛ جلد دوم: ۱۳۴۹ ش)؛ تاریخ خط و نوشته های کهن افغانستان که درباره پیدایش خط از آغاز تا امروز است (کابل، ۱۳۵۰ ش)؛ تصحیح فضایل بلخ (تهران، ۱۳۵۰ ش)؛ ظهورالدین محمد بابرشاه (کابل، ۱۳۵۱ ش)؛ هنر عهد تیموریان و متفرعات آن (کابل، ۱۳۵۵ ش)؛ تصحیح زین الاخبار گردیزی (تهران، ۱۳۶۳ ش)؛ تاریخ افغانستان بعد از اسلام چاپ سوم: تهران، ۱۳۶۳ ش؛ جنبش مشروطیت در افغانستان (قم، ۱۳۷۲ ش)؛ ترجمه السواد الاعظم؛ تاریخ تجزیه شاهنشاهی افغانستان؛ ترجمه چهارمقاله در باره فردوسی؛ ترجمه خاندان شاهی مولتان؛ تصحیح سررشته طریقه خواجهگان اثر جامی، ترجمه کتابشناسی ابوریحان بیرونی؛ تصحیح دیوان احمدشاه درانی به پشتو؛ مجمع

الغرایب و مزار علوی در بلخ به فارسی؛ جغرافیای تاریخی افغانستان به فارسی؛ هنر هرات که تاریخچه مکتب هرات و مخلوطات هنری این مکتب به فارسی است؛ ادبیات جهان به فارسی؛ رساله اصل خلجیان افغانی.

منابع:

- افغانستان کالنی، ۴۶-۴۷
- تاریخ تلفظ و صرف پشتو، ۳۱۷/۲-۳۲۰
- تاریخ مختصر افغانستان
- مقدمه؛ سیر ژورنالیرم در افغانستان ۱۴۶-۱۵۸
- فرهنگ زبان و ادبیات پشتو، ۲۴۱/۲-۲۴۲
- فهرست کتب چاپی دری افغ
- ، ۵۴-۵۶
- فهرست کتب مطبوع افغانستان، ۴۰، ۱۶، ۱۵، ۱۳، ۴۴، ۴۵، ۴۵
- هنر عهد تیموریان و متفرعات آ»، ۱۳۷-۱۳۹
- یادبود نویسندگان، آریانا، سال بیست و هفتم، شماره ۶، ص ۹۸، سال دهم، شماره ۱۰ و ۱۱،
- دی و بهمن ۱۳۶۳، ص، ۷۶۲
- ادب، سال بیست و چهارم، شماره ۱، ص ۶۱
- خراسان، سال چهارم، شماره اول، حمل - ثور ۱۳۶۳ ش، صص ۱۱۴-۱۱۶
- ژوندون، شماره سوم، اسد و سنبله ۱۳۶۱ ش،
- پشت جلد «استاد عبدالحی حبیبی» یغما، سال شانزدهم، شماره ۶، شهرپور ۱۳۴۲ ش، صص
- ۲۶۱-۲۶۵.

مؤخذ:

- ۱- ادب فارسی در افغانستان ص ۳۲۰
- ۲- عکس از کتاب «آفریده های مهجور علامه حبیبی» گردآورنده: هارون خپل